

Bezoekadres:
Korte Voorhout 8
2511 EK Den Haag

Zaak [verzoeker] (ACAS 040)

Beknopt relaas van de feiten

Bij de zogenoemde Playstationmoorden op vrijdag 23 november 2001 in Dordrecht, kwamen [slachtoffer 1] (39), haar dochter [slachtoffer 2] (16) en de vriend van de dochter, [slachtoffer 3] (16), om het leven. De drie daders die hun flat overvielen dachten dat er veel geld te halen was omdat [slachtoffer 1's] vriend, [slachtoffer 4], spelcomputers ombouwde om het mogelijk te maken er illegale spelletjes op te spelen. Een van de overvallers had vaker software bij hem gekocht. De overvallers werden verrast door de aanwezigheid van de drie slachtoffers. Omdat zij hun bivakmuts niet hadden opgezet en dus herkenbaar waren, besloten zij de drie getuigen te doden, aldus de AG in hoger beroep. De slachtoffers werden gekneveld en getaped voordat zij met schoten door het hoofd werden gedood. [Slachtoffer 4] wist intussen te ontluchten. De buit bestond uit wat sieraden, een geldsom van 700 gulden en een spelcomputer.

De overvallers, [verzoeker] (verzoeker), [medeveroordeelde 2] en [medeveroordeelde 1], konden na enkele dagen achterhaald worden via een uitdraai van gsm-gesprekken. [Medeveroordeelde 2] en [verzoeker] hadden een dag voorafgaande aan de overval een verkennend bezoekje gebracht aan [slachtoffer 4]. Ze kochten voor de vorm enkele cd's met illegale spelletjes. Hierna werd telefonisch de afspraak gemaakt om de volgende dag terug te komen om een Playstation spelcomputer om te laten bouwen. De drie verdachten gaven alle drie toe dat ze in de woning van [slachtoffer 4] waren geweest, maar over het liquideren van de slachtoffers wezen ze met de beschuldigende vinger naar elkaar.

Rechtsgang

Op 7 juni 2002 veroordeelde de Rechtbank Dordrecht alle drie de verdachten tot levenslange gevangenisstraf wegens medeplegen van gekwalificeerde doodslag en diefstal met geweld (ECLI:NL:RBDOR: 2002:AE3830). [Medeveroordeelde 1]¹ en [verzoeker] kregen ook in hoger beroep levenslange celstraf, [medeveroordeelde 2] kreeg 20 jaar en tbs met dwangverpleging (Gerechtshof Den Haag, 28 mei 2003, ECLI:NL:GHSGR: 2003:AF9267) voor medeplegen van moord, meermalen gepleegd, en diefstal met geweld. Het cassatieberoep is door de Hoge Raad op 7 september 2004 verworpen (ECLI:NL:HR:2004:AP0190).

Verzoeker heeft twee herzieningsverzoeken ingediend. De Hoge Raad heeft die verzoeken op 29 mei 2012 (ECLI:NL:HR:2012:BW6808) en 9 april 2013 (ECLI:NL:HR:2013:BZ6610) verworpen.

¹ De Turkse [medeveroordeelde 1] wordt ook wel [naam] genoemd. [Medeveroordeelde 2], ten tijde van het gebeuren 19 jaar oud, woonde bij hem in huis en gebruikte dezelfde mobiele telefoon.

Vervolgens is een verzoek gedaan aan de PG tot nader onderzoek (d.d. 30 januari 2014 I)
De ACAS heeft op diens verzoek advies uitgebracht (ACAS 015, d.d. 24 november 2014)
Vervolgens is een nieuw verzoek aan PG tot nader onderzoek gedaan (d.d. 22 mei 2020 II).
Dit verzoek is gevolgd door een aanvullend verzoek aan de PG (d.d. 12 december 2020)
In het voorliggende advies adviseert de ACAS de PG over het tweede verzoek aan de PG (II)

De inhoud van het eerdere verzoek aan de PG (I) en het daaropvolgende advies van de ACAS (ACAS 015) wordt hierna – voorafgaand aan het advies op dit verzoek van de PG (II) – samengevat weergegeven.

Verzoek aan PG tot nader onderzoek (I)

In het (eerdere) verzoek aan de PG tot nader onderzoek d.d. 30 januari 2014 is aangevoerd dat de medeveroordeelden en enkele anderen (in de gevangenis) tegenover [betrokkene 1] van onderzoeksbureau [A] (verder[A]) verklaringen hebben afgelegd die een ander licht werpen op de rol van verzoeker. Die verklaringen werden als potentieel novum aangevoerd en betreffen:

1. Verklaring van 9 februari 2011 van [medeveroordeelde 2], waaruit volgens de raadsman kan worden afgeleid dat [verzoeker] nooit geweten heeft van of voorbereid was op het doden van de mensen die ze zouden beroven. Met hem was tijdens de voorbereidingen alleen gesproken over een roofoverval.
2. Verklaring van [medeveroordeelde 2] van 4 mei 2011, waaruit zou blijken dat [medeveroordeelde 1] en [slachtoffer 4] elkaar kenden.
3. Verklaringen op 7 januari en 11 maart 2009 van [medeveroordeelde 1]. [Medeveroordeelde 1] stelt dat de hele zaak niets met roofmoord te maken had, maar alles van doen had met een zakelijk meningsverschil tussen hem en [slachtoffer 4]. [Medeveroordeelde 1] geeft eveneens aan dat hij en [slachtoffer 4] elkaar wel degelijk kenden, namelijk als collega-handelaren in illegale softwarespelletjes; hij deed zelfs af en toe zaken met hem. Eveneens blijkt uit zijn verklaring dat er een bedreigende situatie bestond tussen hem en [slachtoffer 4]. [Medeveroordeelde 1] stelt: "het was hij of ik".
4. Nogmaals verklaringen van [medeveroordeelde 1] van 21 oktober 2013. [Medeveroordeelde 1] verklaarde dat hij de verantwoordelijke was en dat hij die avond bij [slachtoffer 4] thuis de regie en leiding had. Verder verklaart [medeveroordeelde 1] in dit gesprek dat hij ter plekke die vrijdagavond de beslissing had genomen dat de mensen dood moesten omdat ze hem gezien hadden en dat hij achteraf bekeken toentertijd beter had kunnen bekennen dat hij de drie mensen gedood had, maar dit toen niet durfde omdat er ook een Turkse jongen was gedood en hij bang was voor de Turkse familie van dit slachtoffer.
5. Gesprek op 8 april 2011 met [slachtoffer 4], waarin deze blijft volhouden dat hij [medeveroordeelde 1] niet kent.
6. Gesprek op 20 oktober 2011 met [slachtoffer 4]. Hij zegt dan nadrukkelijk [medeveroordeelde 1] of [naam] noch als naam noch als persoon te kennen.

7. Gesprek op 23 januari 2013 met [getuige 4], ex medegedetineerde van [medeveroordeelde 1]. Hij verklaarde dat [medeveroordeelde 1] tegen hem zei dat de 'Playstationmoorden' een bizarre zaak was en dat [verzoeker] niet bij de moorden was geweest. [Medeveroordeelde 1] zei tegen hem dat [medeveroordeelde 2] en hij het gedaan hadden.

8. [Getuige 5], een jeugdvriend van [medeveroordeelde 2] en via hem in contact gekomen met [medeveroordeelde 1], zegt op 23 juni 2011 dat hij heeft waargenomen dat [medeveroordeelde 1] verschillende keren [slachtoffer 4] aan de telefoon heeft gehad. [Medeveroordeelde 1] zou tegenover hem, [getuige 5], hebben verklaard dat hij de drie had vermoord. [Getuige 5] zou dit destijds niet tegen de politie hebben verteld omdat hij bang was voor [medeveroordeelde 1] en hem absoluut niet vertrouwde.

Hieruit zou het volgende blijken:

- [verzoeker] wist niets van het plan om de mensen te doden; hij wist slechts van het plan om een overval te plegen. Verdergaand opzet dan opzet op het plegen van een overval kan dan ook niet aanwezig zijn geweest. Verzoeker was slechts verzocht een overval op [slachtoffer 4] mee te plegen. Het wilsbesluit om te doden was slechts afkomstig van [medeveroordeelde 1]. Het wilsbesluit om de overval te plegen was afkomstig van alle drie de veroordeelden.
- [medeveroordeelde 1] en [slachtoffer 4] kenden elkaar en er was sprake van een zakelijk geschil. Dit was tijdens de behandeling van de zaak niet bekend bij de rechters. Dit stelt het doden van de slachtoffers door [medeveroordeelde 1] in een ander daglicht, aangezien er voor hem een persoonlijk motief was in tegenstelling tot voor verzoeker.

9. [A] heeft de tapverslagen en historische telefoongegevens van de drie veroordeelden van 21 tot en met 25 november 2001 onderzocht. [Medeveroordeelde 2] heeft tegen [betrokkene 1] verklaard dat hij destijds, tijdens zijn verhoor in 2001, bij de politie geconfronteerd is met een telefoontap waarin [medeveroordeelde 1] tegen hem zegt dat ze verzoeker de schuld zouden gaan geven. Deze uitgewerkte tap was niet in het dossier aangetroffen. Mocht dit getapte gesprek destijds inderdaad deze inhoud hebben gehad dan waren de verklaringen van [medeveroordeelde 2] destijds in 2001 afgelegd, in een geheel ander daglicht komen te staan. [Betrokkene 1] concludeert: "Het vermoeden bestaat dat uit de niet bijgevoegde tapverslagen/historische gegevens van alle betrokkenen/verdachten, zal blijken wat mogelijk het motief van de overval was en wat de rol van de onderscheidene verdachten in deze zaak is. Hierbij uitgaande van het standpunt dat indien deze gesprekken belastend voor de verdachten zouden zijn, ze wel bijgevoegd waren."

Verzoeker verzocht de PG om de volgende onderzoekshandelingen:

- Nader horen [medeveroordeelde 1] en [slachtoffer 4]: het is van cruciaal belang of ze elkaar kenden en er een al bestaand conflict tussen hen speelde. Zo ja, dan komt het doden en verwonden van de slachtoffers door [medeveroordeelde 1] in een ander daglicht te staan, aangezien er dan voor hem een persoonlijk motief was, terwijl dat er voor verzoeker niet was.
- Nader horen [getuige 4]: hij heeft vlak na de moorden gesproken met [medeveroordeelde 1] en heeft van hem gehoord wie er aanwezig waren bij de moorden en dat dit in ieder geval niet verzoeker was. Het kan van belang zijn [getuige 4] aanvullende vragen te stellen met betrekking tot de wetenschap van verzoeker over het voornemen van [medeveroordeelde 1] om mensen dood te schieten.

- Nader horen [medeveroordeelde 2] en [getuige 5], mochten de verhoren van [medeveroordeelde 1] en [slachtoffer 4] daar aanleiding toe geven: in het bijzonder over het al bestaan van een conflict tussen [slachtoffer 4] en [medeveroordeelde 1]. [Medeveroordeelde 2] ondersteunt in zijn nieuwe verklaring het relaas van verzoeker.
- Onderzoek doen naar de ontbrekende tapgesprekken en historische gegevens die mogelijk ontlastend voor verzoeker kunnen zijn, dan wel een andere kijk geven op het motief van de overval en de rol van verzoeker en de andere veroordeelden.

Het (eerdere) advies van de ACAS (ACAS 015, d.d. 24 november 2014) op verzoek PG (I)

De ACAS stelde vast dat het verzoek gebaseerd was op een drietal pijlers:

- Verzoekers opzet zou slechts zijn gericht op het plegen van een diefstal met geweld;
- [Medeveroordeelde 1] en [slachtoffer 4] kenden elkaar en hadden een zakelijk geschil;
- [Medeveroordeelde 2] heeft recentelijk verklaard dat de politie verzoeker destijds een telefoongesprek heeft laten horen tussen hem ([medeveroordeelde 2]) en [medeveroordeelde 1], waarin de laatste zegt dat hij [verzoeker] de schuld wilde geven voor wat er was gebeurd in de woning.

De eerste pijler betrof mogelijke aanknopingspunten voor onderzoek naar de stelling dat [verzoeker] op het moment dat hij de woning verliet niet wist dat [medeveroordeelde 1] zou overgaan tot het doden van drie personen. [Verzoeker] betwist dus - evenals tijdens het strafproces - zijn opzet bij het medeplegen van de moorden. Hiertoe verzocht de raadsman het verhoor van [medeveroordeelde 2], [medeveroordeelde 1], [getuige 4] en [getuige 5]. [Getuige 4] en [getuige 5] zouden volgens de raadsman in dit verband kunnen verklaren over hetgeen [medeveroordeelde 1] hun afzonderlijk zou hebben meegedeeld. In essentie wenste hij de stelling van de derde pijler nader te onderbouwen met (al dan niet rechtstreekse) mededelingen van de medeveroordeelden van uw cliënt, omtrent een lezing van de toedracht van de delicten die het Gerechtshof reeds is voorgehouden. De ACAS zag geen aanknopingspunten voor nader onderzoek. Voor zover zij al nieuwe informatie bevatten, kunnen vraagtekens worden geplaatst bij de betrouwbaarheid van de ingebrachte verklaringen, terwijl niet valt in te zien hoe daarin wijziging kan worden gebracht door nader onderzoek. Uit de door het Gerechtshof voor het bewijs gebezigde verklaringen van [medeveroordeelde 1], [medeveroordeelde 2] en [getuige 1]² volgt immers dat [medeveroordeelde 1] in bijzijn van verzoeker heeft verklaard dat mensen bij de beroving zouden worden afgeschoten en dat verzoeker dit in de bewuste woning met medeverdachte [medeveroordeelde 2] heeft besproken. Tevens is niet duidelijk op welke nader te onderzoeken gronden moet/kan worden aangenomen dat te zijner tijd bij de beoordeling van een (eventueel) herzieningsverzoek aan de meer recente verklaringen van [medeveroordeelde 2] en [medeveroordeelde 1] meer geloof zal moeten worden gehecht dan aan de verklaringen die tot het bewijs zijn gebruikt.

De tweede pijler had betrekking op de stelling dat [medeveroordeelde 1] in werkelijkheid een “zakenvconflict” had met de hem bekende [slachtoffer 4], en dat [medeveroordeelde 1] (dus) niet slechts uit was op buit bij een voor hem betrekkelijk onbekende persoon. Dit was tijdens de behandeling van de strafzaak niet bekend bij de rechters. De raadsman beoogde deze stelling te onderbouwen met het verhoor van [medeveroordeelde 1], [medeveroordeelde 2], [slachtoffer 4] en [getuige 5]. Ook dit achtte de ACAS niet noodzakelijk: ook al zou

² [Getuige 1] was de vriendin van verzoeker uit wier huis de drie betrokken veroordeelden de avond van de moord vertrokken.

het motief van [medeveroordeelde 1] in werkelijkheid (enigszins) anders zijn geweest dan waarvoor het Gerechtshof [medeveroordeelde 1]s motief heeft gehouden, dan zal dit niet tot herziening kunnen leiden. Het eventuele anders luiden van het motief van [medeveroordeelde 1] doet namelijk op zichzelf niets af aan de misdrijven die [verzoeker] volgens de be-
wezenverklaring heeft begaan.

De derde pijler betrof de stelling dat er een afgeluisterd telefoongesprek heeft bestaan tus-
sen [medeveroordeelde 2] en [medeveroordeelde 1], waarin de laatste de eerste zou heb-
ben meegedeeld dat hij [verzoeker] (verzoeker) de schuld wilde geven van het misdrijf. Deze
stelling heeft aanleiding gegeven tot nader onderzoek door de ACAS aan telecomgegevens.
Het resultaat van dit onderzoek was dat het niet waarschijnlijk is dat een zodanig afgeluis-
terd telefoongesprek heeft bestaan. Maar zelfs als dit wel het geval is geweest, brengt dit de
bewijsconstructie van het Gerechtshof niet aan het wankelen. Nader onderzoek hiernaar
achtte de ACAS dus niet noodzakelijk.

Het nieuwe verzoek aan de PG tot nader onderzoek (II)

In een tweede verzoek aan de PG d.d. 22 mei 2020 verzoekt verzoeker wederom tot nader
onderzoek. Dit verzoek is door verzoeker op 12 december 2020 aangevuld met een nieuw
gegeven en daarop aansluitende onderzoeksvraag. Verzoeker is van oordeel dat in het kader
van het nieuw verricht onderzoek nieuwe ontlastende gegevens naar voren zijn gekomen die
niet bij de ACAS bekend waren toen ze tot haar eerdere advies kwam. Als deze onderzoeks-
gegevens - al dan niet in combinatie met eerdere aan de Hoge Raad in het kader van inge-
diende herzieningsverzoeken en / of aan de ACAS in 2014 gepresenteerde vruchten van on-
derzoek - ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting aan het Gerechtshof bekend waren
geweest, zou dit tot een andere uitkomst hebben kunnen leiden. Het gaat daarbij om verkla-
ringen die zijn gedateerd na het door de ACAS uitgebrachte eerdere advies ACAS 015), die
destijds door de ACAS niet in de beschouwingen zijn meegenomen:

- Een verklaring van [medeveroordeelde 1] van 11 april 2014 (niet bij het eerdere verzoek
tot nader onderzoek gevoegd) waarin hij stelt dat hij schoon schip heeft willen maken.
[Medeveroordeelde 1] zegt op zijn eerdere verklaringen terug te komen. Hij heeft eerder
in strijd met de waarheid verklaard, omdat hij bang was voor de familie van [slachtoffer
3] (familie van een van de slachtoffers). Belangrijk is dat [medeveroordeelde 1] zichzelf
niet spaart en zegt de drie slachtoffers te hebben doodgeschoten. Hij was kwaad omdat
[slachtoffer 4] ontsnapt was. [Medeveroordeelde 1] verklaart nadrukkelijk dat het plan
van te voren erin gelegen was om [slachtoffer 4] een lesje te leren en / of hem te bero-
ven. [Medeveroordeelde 1] en de anderen - waaronder verzoeker - gingen niet naar
[slachtoffer 4] om hem of anderen te doden.
- Een verklaring van [medeveroordeelde 2] van 2 september 2016 in de Van der Hoeven-
kliniek te Utrecht (opgemaakt op 7 september 2016) waarin hij stelt dat dat hij en ver-
zoeker ten onrechte als mededader voor de moorden zijn veroordeeld. Het was [mede-
veroordeelde 1] die op eigen initiatief - en buiten hem en verzoeker om - de
meervoudige moord pleegde. [Medeveroordeelde 2] benadrukt dat het de bedoeling
was [slachtoffer 4] de beroven. Hij merkt op niet te begrijpen dat [slachtoffer 4] op de
vrijdagavond na de meervoudige moord niet direct aan de politie de naam van [mede-
veroordeelde 1] heeft verstrekt.
- Een verklaring [getuige 2] van 11 oktober 2016 waarin zij stelt dat de toenmalige vriendin
van verzoeker [getuige 1], de huidige vrouw van de broer van [getuige 2], die meerdere
belastende verklaringen heeft afgelegd, haar een aantal jaren eerder heeft verteld

toentertijd bij de politie een onjuiste verklaring afgelegd te hebben, erop neerkomende dat in het bijzijn van verzoeker voor de delicten door [medeveroordeelde 1] is gezegd dat iemand door zijn hoofd zou worden geschoten.

- Een verklaring van [getuige 3] van 2 december 2020 waarin zij aangeeft dat [getuige 1] over de rol van [verzoeker] in de Playstationmoorden een valse verklaring heeft afgelegd. [Getuige 1] vroeg haar om mee te gaan naar de politie om daar samen nog meer valse verklaringen af te leggen om er zo voor te zorgen dat [verzoeker] een lange gevangenisstraf zou krijgen. [Getuige 3] zou de politie hierover hebben gebeld, maar nooit meer iets te hebben gehoord. Na haar zeggen speelde dit zich af na verloop van tijd, maar vóór de echte zitting. Zij vindt dat ze het verhaal van [getuige 1] moest vertellen, omdat de valse verklaringen van [getuige 1] tot de levenslange gevangenisstraf van [verzoeker] heeft bijgedragen.

Vervolgens brengt verzoeker nog het volgende onder de aandacht:

- Verzoeker vindt het opmerkelijk dat nooit door de politie dan wel andere procesdeelnemers vragen zijn gesteld over hoe het kon gebeuren dat [slachtoffer 4] zich van zijn om de polsen aangebrachte tie-rips heeft kunnen ontdoen, waardoor hij heeft kunnen ontsnappen. Verzoeker vraagt zich eveneens af waarom daarnaar indertijd geen nader onderzoek is verricht. Verzoeker acht het een aannemelijke gedachte dat [slachtoffer 4] daarbij is geholpen, hetgeen de vraag oproept wie dat gedaan kan hebben.

Verzoeker vraagt om de volgende onderzoekshandelingen:

- Onderzoek naar de vraag hoe [slachtoffer 4] heeft kunnen ontsnappen door zich te ontdoen van de tie-rips en of hij daarbij is geholpen en zo ja door wie, bijvoorbeeld door het nader horen van [slachtoffer 4] en/of het doen van technisch forensisch onderzoek.
- Onderzoek naar de relatie tussen [slachtoffer 4] enerzijds en [medeveroordeelde 1] en [medeveroordeelde 2] anderzijds, waarmee mogelijk ook meer duidelijk wordt over het motief. Dit door [medeveroordeelde 1], [medeveroordeelde 2] en [betrokkene 1] hierover nader te horen. Vervolgens kan in dit kader [slachtoffer 4] nog nader worden bevraagd.
- Onderzoek naar aanleiding van de door [getuige 2] afgelegde verklaring, door [getuige 1] en [getuige 2] nader te horen, in het bijzonder op welke onderdelen [getuige 1] in het opsporingsonderzoek een verklaring heeft afgelegd die niet juist is en of dit de voor verzoeker belastende onderdelen raakt en [getuige 1] daarnaast te horen over hetgeen van [getuige 3] op 2 december 2020 heeft verklaard over haar destijds gegeven valse verklaring aan de politie.
- Het horen van [getuige 3] over de door haar afgelegde verklaring van 2 december 2020 over de verklaring van [getuige 1].

Verzoeker beroept zich ter toelichting op de stelling dat er sprake is van een nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht op teksten uit het boekje “De Playstationmoorden, over bewijs van medeplegen” van het Project Gerede Twijfel, dat mede is tot stand gekomen onder leiding van P.J. van Koppen, een in het NRGD ingeschreven deskundige op het deskundigheidsgebied ‘legal psychology, psychology of evidence’. Volgens verzoeker zou een vervolging bij de huidige stand van de rechtspraak – gelet op de eisen die de Hoge Raad inmiddels stelt aan zowel het medeplegen als de voorbedachte rade – anders hebben kunnen aflopen: verzoeker zou dan naar alle waarschijnlijkheid wel worden veroordeeld voor de overval, maar niet voor het medeplegen van moord. In vervolg daarop wordt verdedigd dat aan de hand

van het gebezigde bewijsmateriaal, maar ook door bewijsmateriaal dat later naar voren is gekomen, waaronder ook het hiervoor genoemde niet eerder aan de ACAS voorgelegde materiaal, geen beslissend onderscheid kan worden gemaakt tussen (i) het beramingsscenario (verzoeker wist voorafgaand en tijdens de overval dat de aanwezigen in de woning gedood zouden worden), (ii) het overvalsscenario (verzoeker wist voorafgaand en tijdens de overval niet dat de aanwezigen gedood zouden worden) en (iii) het escalatiescenario (verzoeker wist voorafgaand aan de overval niet dat de aanwezigen gedood zouden worden, maar kwam hier tijdens de overval achter). Gesteld wordt dat hiermee sprake is van een nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht, hetgeen kan worden aangemerkt als een gegeven in de zin van art. 457 Sv.

Het verzoek van de procureur-generaal (II)

Op de voet van artikel 462 Sv heeft de procureur-generaal bij brief van 9 september 2020 aan de Commissie advies gevraagd over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Daarbij ware aandacht te besteden aan de vraag naar het nut en de noodzaak van het onderzoek dat in het verzoekschrift is voorgesteld, als ook aan de vraag of er naar het oordeel van de Commissie ook andere aanknopingspunten zijn voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Het wettelijk kader voor de behandeling van het verzoek

Op grond van artikel 462, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering is de Adviescommissie afgesloten strafzaken belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Dat wil zeggen een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, eerste lid, onder c. Volgens laatstgenoemde bepaling kan de Hoge Raad een veroordeling herzien indien er sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid, hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

De Commissie brengt haar advies uit aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (art. 462, lid 1, Sv) of aan de Hoge Raad zelf (art. 469, lid 1, Sv).

In de Nota van Toelichting bij het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken wordt opgemerkt dat onder de vraag naar de wenselijkheid van een nader onderzoek, kan worden begrepen de vraag naar de vraagstelling en inrichting van dat onderzoek (§ 2.1). Ook kan de Commissie adviseren om in het kader van een nader onderzoek de door haar wenselijk geoordeelde onderzoekshandelingen te doen uitvoeren (Nota van Toelichting bij artikel 8 van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken).

De activiteiten van de Commissie

De Commissie heeft het procesdossier op 10 september 2020 ontvangen. Vanuit de Commissie zijn de leden C.J. Heijnsman, M. Jelacic en de voorzitter C.P.M. Cleiren met de voorbereiding van het advies belast. Daartoe hebben zij allereerst onafhankelijk van elkaar het dossier bestudeerd en hun bevindingen besproken. Het conceptadvies is besproken in de vergadering van de Commissie van 26 maart 2021. Omdat mr. Posthumus meewerkte aan de

totstandkoming van het eerste advies van de ACAS in deze zaak, heeft hij zich verschoond. Mr. Franken heeft zich verschoond wegens eerdere betrokkenheid in de procedure van [verzoeker].

De bevindingen van de Commissie

Het door verzoeker aangevoerde nieuwe en/of gewijzigd deskundigeninzicht

Ter onderbouwing van de aanwezigheid van een nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht beroept verzoeker zich op een samenstel van overwegingen van een verschillend karakter. In het verzoekschrift worden, zo begrijpt de Commissie, drie wegen aangewezen die mogelijk naar een novum zouden kunnen leiden:

- Een veranderde rechtsopvatting van de Hoge Raad over voorbedachte rade en medeplegen;
- Het bestaan van nieuwe ontlastende feitelijke gegevens;
- Een nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht, dat zou blijken uit het boek De Playstatimoorden van het Project Gerede Twijfel.

In het verzoekschrift worden deze drie wegen verweven met elkaar besproken. Omdat voor elk van deze wegen een ander toetsingskader geldt, zal de Commissie ze hierna zoveel mogelijk gescheiden bespreken.

Ten aanzien van de aangevoerde grond: veranderde rechtsopvatting over voorbedachte rade en medeplegen

Verzoeker voert aan dat er sprake is van nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht in de zin van art. 457 Sv, te weten veranderde rechtsopvattingen van de Hoge Raad ten aanzien van het bewijs van medeplegen en van voorbedachte rade. Onder het oude novum begrip oordeelde de Hoge Raad al vaker dat nieuwe juridische invalshoeken in beginsel niet als novum zijn aan te merken.³ Onder het nieuwe novumbegrip is dat nog steeds zo. In het zogenoemde Tongzoenarrest, waarin de Hoge Raad terugkwam op zijn eerder aan art. 242 Sr (verkrachting) gegeven interpretatie overwoog de Hoge Raad dat de nieuwe uitleg niet kan worden aangemerkt als een voor herziening vereist nieuw gegeven.⁴ Dat vereiste heeft volgens de Hoge Raad het oog op een gegeven van feitelijke aard en niet op een gewijzigde rechtsopvatting.⁵ Daargelaten de vraag in hoeverre de opvattingen van de Hoge Raad over het bewijs van medeplegen en of voorbedachte rade in de rechtspraak thans wezenlijk anders zijn dan ten tijde van de onherroepelijke uitspraak van de feitenrechter, kan dit zodoende geen novum opleveren in de zin van art. 457 Sv.

Ten aanzien van de verzochte onderzoekshandelingen naar het bestaan van nieuwe ontlastende feitelijke gegevens

Verzoeker vraagt om onderzoek naar de vraag hoe [slachtoffer 4] heeft kunnen ontsnappen door zich te ontdoen van de tie-rips en of hij daarbij is geholpen en zo ja door wie,

³ Zie bijvoorbeeld HR 26 april 1983, NJ 1983/650 en HR 14 oktober 1997, NJ 1998/210.

⁴ HR 12 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ2653, bevestigd in ECLI:NL:HR:2013:1431 en ECLI:NL:HR:2014:1093)

⁵ HR 12 maart 2013, NJ 2013/437; ECLI: NL:HR:2013:BZ2653. Zie ook HR 3 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:434 (alcoholslot).

bijvoorbeeld door het nader horen van [slachtoffer 4] en/of het doen van technisch forensisch onderzoek.

Uit het verzoek blijkt niet waarom te verwachten valt dat het horen van [slachtoffer 4] enige grond voor herziening of andere aanknopingspunten voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling van verzoeker [verzoeker] zal opleveren. Er is geen enkele indicatie dat sprake is geweest van een onbekende derde. Ook ten aanzien van het gevraagde technisch onderzoek blijkt uit het verzoek niet op welke wijze een dergelijk onderzoek zou (kunnen) bijdragen aan een andere lezing van de moord op de drie personen en van de bijdrage van verzoeker [verzoeker] daaraan.

Verzoeker vraagt om onderzoek naar de relatie tussen [slachtoffer 4] enerzijds en [medeveroordeelde 1] en [medeveroordeelde 2] anderzijds, waarmee mogelijk ook meer duidelijk wordt over het motief. Dit door [medeveroordeelde 1], [medeveroordeelde 2] en [betrokkene 1] hierover nader te horen. Vervolgens kan in dit kader [slachtoffer 4] nog nader worden bevraagd. Een soortgelijk verzoek werd door verzoeker aangedragen in het eerdere herzieningsverzoek aan de PG in 2014. De in het dossier aanwezige verklaringen inzake de voorbereiding op en de uitvoering van de roofoverval/moord worden in de nieuw afgelegde verklaringen niet door nieuwe, andere feitelijkheden weersproken. Uit de door het Gerechtshof voor het bewijs gebezigde verklaringen van [medeveroordeelde 1], [medeveroordeelde 2] en [getuige 1] volgt immers dat [medeveroordeelde 1] in bijzijn van verzoeker heeft verklaard dat mensen bij de beroving zouden worden afgeschoten en dat verzoeker dit in de bewuste woning met medeverdachte [medeveroordeelde 2] heeft besproken. Tevens is niet duidelijk op welke nader te onderzoeken gronden moet/kan worden aangenomen dat te zijner tijd bij de beoordeling van een (eventueel) herzieningsverzoek aan de meer recente verklaringen van [medeveroordeelde 2] en [medeveroordeelde 1] meer geloof zal moeten worden gehecht dan aan de verklaringen die tot het bewijs zijn gebruikt. Evenals destijds acht de ACAS dan ook nader onderzoek niet noodzakelijk: ook al zou het motief van [medeveroordeelde 1] in werkelijkheid (enigszins) anders zijn geweest dan waarvoor het Gerechtshof [medeveroordeelde 1]s motief heeft gehouden, dan doet op zichzelf niets af aan de misdrijven die [verzoeker] volgens de bewezenverklaring heeft begaan.

Verzoeker vraagt naar aanleiding van de door [getuige 2] telefonisch afgelegde verklaring tegenover privé-rechercheur [betrokkene 1] om [getuige 1] nader te horen, in het bijzonder over de vraag op welke onderdelen zij in het opsporingsonderzoek een verklaring heeft afgelegd die niet juist is en of dit de voor verzoeker belastende onderdelen raakt. Verzoeker benoemt mogelijke verklaringen voor onterechte en onjuiste verklaringen van [getuige 1]. Daarnaast vraagt hij [getuige 1] te horen over hetgeen zij op 2 december 2020 aan [getuige 3] zou hebben verklaard over de valsheid van haar destijds in november 2001 aan de politie afgelegde verklaring. Bij de accuraatheid van de verklaringen van [getuige 2] en [getuige 3] kunnen vraagtekens worden geplaatst. Zij hebben verklaard over gesprekken die jaren geleden plaatsvonden. Uit geheugenonderzoek blijkt dat herinneringen aan gebeurtenissen die lang geleden hebben plaatsgevonden doorgaans een stuk minder accuraat zijn dan herinneringen aan meer recente gebeurtenissen. Onderzoek heeft bovendien uitgewezen dat nadenken en/of spreken met een andere persoon over een voorval, contaminatie van herinneringen aan deze gebeurtenis in de hand werkt. De accuraatheid van herinneringen van getuigen wordt ook beïnvloed door de manier waarop iemand wordt geïnterviewd. Het stellen van gesloten of suggestieve vragen kan tot vervorming van herinneringen bij een geïnterviewde leiden. Nu uit de producties bij het verzoekschrift van privé-rechercheur [betrokkene

1] op geen enkele wijze inzichtelijk wordt of wordt verantwoord op welke wijze hij de gesprekken heeft ingericht, ingeleid en welke rol /positie hij had/heeft en zichzelf had toebedacht valt de kwaliteit van de verhoren van [getuige 2] en [getuige 3] niet te beoordelen.

Uit het verzoek blijkt niet waarom te verwachten valt dat het horen van [getuige 1] enige grond voor herziening of andere aanknopingspunten voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling van verzoeker [verzoeker] zal opleveren. Het speculatieve karakter en het ontbreken van feitelijke onderbouwing, leveren – mede gelet op de verklaringen van [medeveroordeelde 1] en [medeveroordeelde 2] en gelet op de verklaringen van [getuige 1] bij de RC – onvoldoende aanknopingspunten voor nader onderzoek. Niet wordt duidelijk waarom te verwachten valt dat het horen van [getuige 1] enige grond voor herziening of andere aanknopingspunten voor nader onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling van [verzoeker] zal opleveren. De nieuw afgelegde verklaringen bieden naar het oordeel van de Commissie dan ook geen concreet uitzicht op nieuwe dan wel andere feitelikheden.

Een nieuw en/of gewijzigd inzicht op basis van het boek De Playstationmoorden

Ten aanzien van de vraag of het of de resultaten van het onderzoek naar de PlayStation moorden van het Project Gerede Twijfel kunnen worden beschouwd als nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht dat tot herziening kan leiden, is het navolgende relevant. In HR 26 april 2016, ECLI:NL:HR: 2016:736, NJ2016/305 geeft de Hoge Raad beschouwingen van algemene aard over de vraag onder welke omstandigheden een in een aanvraag tot herziening als nieuw en/of gewijzigd gepresenteerd deskundigeninzicht van voldoende kwaliteit en gewicht is om te kunnen leiden tot herziening van de uitspraak.⁶ In dit verband wordt verlangd dat de aanvraag of het daarbij overgelegde deskundigenrapport zodanige informatie bevat dat de inhoud van dit inzicht en de nieuwheid daarvan op waarde kunnen worden geschat. Er worden drie factoren genoemd:

- a. De kennis en ervaring van de deskundige op het aan de orde zijnde vakgebied. Zo kan van belang zijn dat de deskundige in het Nederlands Register Gerechtelijke Deskundigen is ingeschreven en/of sprake is van andere registraties of referenties waaruit kan worden afgeleid dat de vakkennis of ervaring van de deskundige voldoet aan de voor het desbetreffende vakgebied geldende maatstaven.
- b. Er mogen eisen worden gesteld aan de weergave en de onderbouwing van het inzicht van de deskundige op het aan de orde zijnde vakgebied. Dat geldt bijvoorbeeld voor de door de deskundige gehanteerde onderzoeksmethode en de betrouwbaarheid daarvan.
- c. Er zal inzicht moeten worden gegeven in de ‘nieuwheid’ van het inzicht van de deskundige. De enkele omstandigheid dat de deskundige bijvoorbeeld een verklaring van een getuige anders weegt dan het hof had gedaan, is ontoereikend (zie hierover bv. HR 10 januari 2017:ECLI:NL:HR:2017:31).

De inhoud van het boek De Playstationmoorden, noch de verantwoordelijke redactie van het boekje De Playstationmoorden van het project Gerede Twijfel waarop de verzoeker wijst voldoen aan de door de Hoge Raad gestelde criteria. De commissie treft in het boek De Playstationmoorden geen beschrijving aan van een “nieuw en/of gewijzigd

⁶ Zie ook HR 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:735.

deskundigeninzicht” en is hierboven bovendien tot de conclusie gekomen dat ook de nieuw afgelegde verklaringen geen concreet uitzicht bieden op nieuwe dan wel andere feitelijkheden. De resterende voorliggende vraag met betrekking tot de kennis en ervaring van de deskundige betreft dan ook niet de feiten en/of de waardering daarvan. De vraag naar deskundigheid moet onder deze omstandigheden worden beantwoord met het oog het van toepassing zijnde juridisch domein, in casu het materiële strafrecht. De beschrijving van de drie eerder genoemde scenario’s in het rapport is niet gebaseerd op en sluit niet aan bij de juridisch erkende onderscheidingen voor het kwalificeren van feiten binnen dat (rechts)domein.

Noch in het verzoekschrift, noch in het boekje wordt toegelicht of gemotiveerd dat de kennis en ervaring van de aangedragen deskundige Van Koppen – naast zijn ervaring op het deskundigengebied legal psychology- psychology of evidence – waar het de aangeduide passages uit het boekje⁷ betreft ook ligt op het terrein van juridische vraag/leerstukken. Ook overigens wordt in het boekje “De Playstationmoorden, over bewijs van medeplegen” geen inzicht gegeven in de methode die is toegepast ter onderbouwing van argumentatie en conclusies.

De resultaten van het onderzoek naar de PlayStation moorden van het Project Gerede Twijfel kunnen niet worden aangemerkt als een nieuw en/of gewijzigd deskundigeninzicht en derhalve niet als een ‘gegeven’ in de zin van art. 457 Sv kunnen worden gekwalificeerd.

Conclusie

De Commissie ziet, gelet op het vorenstaande, in het verzoek van de veroordeelde en zijn raadsman geen reden voor onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Den Haag, 18 juni 2021,

C.P.M. Cleiren,
Voorzitter Adviescommissie afgesloten strafzaken

⁷ En de daarin gegeven verwijzing naar Peter van Koppen, Overtuigend bewijs, Indammen van rechterlijke dwaling 2011.